

om deres Paalidelighed, Sandhed og Troværdighed, eller om deres Eensidighed, Partiskhed og andre Mangler; ligesom og lære at vogte os selv for at maale vore Forsædres Liv allene efter vor egen Tidsalvers Fordringer, eller dens særlige nationale Maalestof. Saaledes maae vi — naar vi hyppigen møde Træk af Ufuldkommenhed og Naahed i Dr. Hüberg's Kildesamlinger — ikke forestille os, at derfor Alt var lige slet i vore Forsædres Liv og Tilværelse i hine Aarhundreder; eller at det allene var saaledes i Danmark. Sammenligning med andre Landes historiske Kilder vil for en Deel give os en anden Overbeviisning; og det gaaer desuden her, som uheldigviis ved mange Leiligheder, i de historiske Kilder. Dombøger, Tingbøger, Retsstridigheder, Criminalprocesser, Klager og Besværinger over Enkeltes vilkaarlige og ulovlige eller forbryderiske Handlemaade m.m., viser os den mørke og slette Side af Borgerlivet, Huuslivet, eller Statslivet; imedens de lysere Sider, de bedre Vilkaar, som aldrig nogen Tid ganske har savnet, træde i Baggrunden, eller reent oversees og glemmes; da de høre til den Masse af Stoffet, som Historien snarere forbigaaer, end fremhæver, fordi den betragter det som det sædvanlige, som det mindre mærkelige og mindreværdige.

-
29. Historisk och arkitektonisk Beskrifning öfver *Helsingborgs Kärna*, af *C. G. Brunius*. (Med 5 Tavler) Lund 1845. VI. 53 S. 4to. (foruden to Sider, Forklaring öfver Tavlerne.)

Dette er et i dobbelt Henseende for nordisk og dansk Historie interessant Arbejde. Helsingborg Slot er gammelt og berømt nok i vor Historie, til at vinde Opmærksomhed ved de der foregaaende Kongemøder, Kirkemøder, (Maj 1345) Herredage (1351) fyrstelige Bryllupper, (Erik Menveds med Ingeborg af Sverrige, 1296) Fredsslutninger og Forbund, kongelige Dødsfald, (Christoffer af Baiern. 6. Jan. 1448) Beleiringer og andre

Begivenheder. Den sidste af frigerst Natur, Slaget ved Helsingborg (den 10de Marts 1710) maae vi ønske, ogsaa at have været det sidste Krigsoptrin af sin Art i Skaane. — At dette Lands, allerede ved saamange Bygningsværker i Provindsen bekiendte og fortiente svenske Architect, har leveret en saa fuldstændig og interessant Monographie over den gamle danske Kongeborg — er en ny Frugt af hans Kiærlighed, ikke blot for Konsten, men for dens og dens Monumenters Historie. Hr. Professor Brunius har den sande og levende Anskuelse af Forholdet imellem begge; og den leder ham allevegne til omhyggelig Opmærksomhed paa enhver Erindring eller historisk Optegnelse, som kan oplyse vore gamle Bygningers Alder, Stiebne, Siere og Beboere, eller andre Omstændigheder, der staae i Forbindelse med Bygningen, som Monument, eller som Kunstværk. I nærværende Tilfælde er det kun det første Hensyn, der kommer i Betragtning.

Af det mægtige Helsingborg Slot, Skaanes Hovedfæstning i Middelalderen, er kun den saakaldte **Kiærne** (le Donjon), tilovers. Dette Navn var ikke egentlig for Helsingborg Slot alene; det meget høie, runde Taarn, som Birger Jarl opførte i Midten af Sockholms Slot, kaldtes ligeledes først Kiærnen, siden „Tre Kroner“. Man udleder Navnet med Rette af et saadant Taarns Beliggenhed og Bestemmelse*): at være Borgens eller Slottets Kiærne, dets centrale Værn, eller indre Hovedtaarn, hvilket man i større eller mindre Afstand omgav med een eller flere Ringmure (Helsingborgs Kiærne har havt to), forstærkede ved mindre Taarne, m. m. Paa lignende Maade var ogsaa Gurre Slot i Nordsjælland opført; hvis Bygningsmaade (efter den i Hist. Tidsskr. 1ste Bd. meddeelte Grundtegnning) Forf. S. 15—17 har undersøgt og oplyst. Saavel en meddeelt Perspektivtegnning af Prof. Brunius (T. I.) af Slottet, med en

*) Vi bemærke ved denne Leilighed, at Forf. S. 1 anfører en Formodning om Oprindelsen til Navnet Helsingborg, (hos Adam fra Bremen: Halsingeburg) nemlig af det gamle **Håls** og **Engl** (Engd.; Jæ. *engia*, indsnævre, gjøre trang), som forticner Opmærksomhed.

Deel af Staden, omtrent fra 1580, af (Brauns Theatr. urbium), som et interessant, geometrisk optaget og affat Grundrids af Helsingborgs Fæstning i Frederik III. Tid (før 1658), vise os begge Slottet, med sin Kiærne og dens dobbelte Befæstning eller Ringmuur — den inderste i Form af en uregelmæssig Firkant; den ydre i en rundagtig Form med 14 Bastioner. Paa dette Grundrids ligger Slottet paa sin Bakke, omtrent i Midten af Byen, og af dens nyere Fæstningsværker. Ligesom den sidstnævnte militære Grundtegning oplyses ved en anden (affat i Fugleperspectiv) fra A. 1676: saaledes har Forf. til yderligere Oplysning meddeelt (Tab. 3) en Copie af E. Dahlbergs Perspectivtegning (3 Mars 1658) hvorpaa Kiærnen med sin ydre Ringmuur, og flere Bygninger indenfor denne, viser sig endnu temmelig i Behold; ligesom og en Deel af Byen Helsingborgs nyere, pallisaderede Bolde paa denne Tegning findes angivne.

I en tidligere Tid ere Slottets Mure og øvrige Taarne sprængte og nedbrudte, paa de Levninger af Grundvolden nær, som Jord- og Gruusdynger dække; Helsingborgs nyere Fæstningsværker ere ligeledes sløfede. Kun Kiærnen staaer eensom tilbage paa sin høie Strandbakke, som en af de største og mægtigste Bygningsruiner i Norden; beliggende paa et Punkt, der i Udfigtens pragtfulde Skionhed søger sin Lige i Europa. Den er, efter al Sandsynlighed, ligesom Rordingborg Slots Levning, det runde Taarn, et Mindesmærke om Baldemar Atterdag og hans mange Anlæg af mægtige Borge og Fæster, for at styrke sin moisomt gienvundne Besiddelse af det opløste Danmark. Forfatteren, hvis sagkyndige Mening her maa gælde, tillægger Kiærnen det 14de Aarhundrede, og modsiger ikke Næmneligheden af den Esterretning, der findes i en kort Beskrivelse over Skaane fra det 17de Aarh. (Haandskr. i det store Kgl. Bibl. Ny Saml. Fol. Nr. 1403): at Saguet tillægger Kong Baldemar III. Helsingborg Slots Bygning.

Forfatterens egne, med sædvanlig Noiagtighed udførte arkitektoniske Tegninger (Tab. IV. V.) give os Grundtegninger af Kiærnens 5 Stokværk, med disses endnu overblevne Skillerum, Skydehuller, Lysaabninger, Trappebygning og anden Indretning; ligeledes en Profiltegning og en Perspectivtegning fra Sydsiden af

den herlige Ruin. — For at udfylde Billedet af dens Fortidsstiebne, har Hr. Prof. Brunius indledet sin udførlige, med sagtyndig Haand udkastede Beskrivelse over Bygningen i alle dens arkitektoniske Forhold, ved en Historie af Helsingborg Slot, samlet af Kilderne med berømmelig Flid og Grundighed; ligesom han slutter Skriftet med en ligesaa fortienkelig, af trykte og haandskrevne Kilder tilveiebragt Fortegnelse over de danske Befalingsmænd og Lehnsmænd paa Helsingborg Slot, fra den bekendte Gielker Johan Erlandsen (1258), indtil Dve Giedde til Tommerup (1656); hvorefter følger Fortegnelsen over de svenske Commandanter fra 1658. — Med en ved dette Skrift betydelig forøget Forventning maae Historiens og Konstens Dyrkere see de øvrige Arbejder og Specialbeskrivelser over flere danske Bygninger i Skaane i Nøde, hvortil Forf. i sin Forerindring giver Udsigt.

30. St. Knuds Kirke i Odense, dens Bygninger, Monumenter og andre Mærkværdigheder. En historisk Beskrivelse af H. P. Mumme, Cantor. Odense 1844. 335 S. 8vo (med 7 lithogr. Tavler.)

Den her første Gang fuldstændigt og udførligt beskrevne Kirke er hverken blandt de ældste eller største *), men horer til de smukkeste, ved Stilens Reenhed og Simpelted, og ved et klart, harmonisk Indtryk af det Hele, for Synet behageligste Kirkebygninger i Danmark (saavidt disse ere Ref. bekendt). Med Hensyn til dens Alder maae vi erindre, at Knud den hellige vel begyndte dens Bygning 1080, eller ikke længe derefter, uden at den dog ved hans Død 1086 endnu var færdig; men at den allerede i det 12te Aarhundrede (imellem 1143 og 1157) skal være afbrændt af Bønderne; og at den brændte anden Gang 1247, (samme Aar som Sorø Kirke) da Hertug Abel lagde Odense i Aske. Ved den sidste Veilighed maa St. Knuds Kirke ganste

*) St. Knuds Klosterkirke, som er 93 Alen lang, 32 Al. 9 F. bred, er endog mindre end Klosterkirken i Maribo (fra Begyndelsen af det 13de Aarhundrede) der holder 103 Alen i Længden, og 36 Alen i den indvendige Brede.